# Plan van aanpak Rekenkamerrapport ‘Gas terugnemen’

Datum: 04-09-2025
Opsteller: Simon Looijestijn

## Aanleiding

In april 2024 is de samenwerking tussen gemeente, Eneco en twee woningcorporaties (Portaal en Woonin) om tot een aanbod voor aardgasvrije warmte aan bewoners in Overvecht-Noord te komen, beëindigd. Op verzoek van de raad heeft de Rekenkamer een onderzoek uitgevoerd naar de planning, uitvoering en vroegtijdige beëindiging van ‘Overvecht-Noord Aardgasvrij’ en de rol van de gemeente daarbij. Het rapport van de Rekenkamer is besproken in de Commissie EDVW van 26 juni 2025. De aanbevelingen uit het rapport zijn door de gemeenteraad in de vergadering van 17 juli 2025 vastgesteld.

## Doel en scope

Het onderzoek van de rekenkamer ging over inzicht te geven in de planning, uitvoering en vroegtijdige beëindiging van het project Overvecht-Noord aardgasvrij. Toegezegd is deze ook te vertalen naar grote complexe projecten in de Buurtaanpak aardgasvrij. Dit plan van aanpak gaat daarom over meer dan alleen Overvecht-Noord (OVN), namelijk over alle complexe projecten voor de Buurtaanpak aardgasvrij die de gemeente Utrecht doet. De Buurtaanpak aardgasvrij heeft als doel om een wijk, buurt of gebied van het aardgas af te helpen. Op dit moment zijn de Buurtaanpak aardgasvrij-projecten van de gemeente Utrecht: Oog in Al, Lunetten, Noordoost en Overvecht-Noord.

## Informeren raad

Om de raad grip te geven op buurtaanpak aardgasvrij-projecten is het nodig de raad voldoende te informeren en hierbij de bijsturingsmogelijkheden expliciet te maken. Dit doen we door de raad te informeren bij faseovergangen. Op deze manier ontstaat een iteratief proces waar bijsturing mogelijk is. Hiermee voeren we de toezegging uit om de raad bij elke faseovergang te informeren.

Daarnaast informeren de raad over de voortgang van de Buurtaanpak aardgasvrij-projecten in de gebruikelijke instrumenten zoals bijvoorbeeld de voortgangsrapportage of de verzamelbrief warmtetransitie. Over de voortgang van dit Plan van aanpak rapporteren we in de jaarstukken.

## Aanbevelingen rekenkamer en genomen raadsbesluiten

De gemeenteraad heeft besloten om vijf aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen. In dit plan van aanpak beschrijven we hoe we deze aanbevelingen uitvoeren.

**Aanbeveling 1**

Voorafgaand aan de start van het project een projectplan op te stellen met een helder doel, en een gedegen analyse van de projectomgeving en de variabelen voor een sluitende businesscase.

Naast Overvecht-Noord zijn er nog drie buurten waar we aan de buurtaanpak aardgasvrij werken. Dit zijn de buurten zijn Oog in Al, Lunetten en Noordoost. De aanpak van deze projecten is gebaseerd op het stappenplan dat is vastgesteld in de Transitievisie Warmte. Deze projecten hadden daardoor vooraf duidelijke doelen en fasering.

De eerste fase, beschreven in de Transitievisie Warmte en dus van de buurtaanpak aardgasvrij-projecten, is ‘buurt in kaart.’ In deze fase verzamelen we informatie over de woningen in de buurt en over de Utrechters die in de buurt werken en wonen. Ook maken we een stakeholdersanalyse en krachtenveldanalyse en spreken we met de belangrijke partners, zoals buurtinitiatieven, netwerkbedrijven en woningcorporaties. Dit blijven we doen in alle complexe Buurtaanpak-projecten die we gaan opstarten. Hiermee voldoen de Buurtaanpak aardgasvrij-projecten aan de aanbeveling van de rekenkamer voor het maken van een projectplan met helder doel en gedegen analyse van de omgeving.

De variabelen die van invloed zijn op de businesscase zijn bekend. De wet specificeert zelfs enkele van de variabelen. In de buurtaanpak aardgasvrij-projecten maken we keuzes en

afwegingen over hoe we met deze variabelen omgaan, bijvoorbeeld systeemkeuze en temperatuur, samen met de betrokken partijen. Wanneer dit relevant is informeren we de raad hierover bij faseovergangen, wanneer temporiseren of bijsturen nodig is, zoals beschreven bij aanbeveling 3.

**Aanbeveling 2**
Bij de start van het project een krachtenveldanalyse uit te voeren en gezamenlijk een effectieve samenwerkingsvorm vast te stellen.

Zoals bij aanbeveling 1 beschreven wordt er bij de start van ieder buurtaanpak aardgasvrij-project een buurtprofiel met krachtenveldanalyse gemaakt. Dit buurtprofiel wordt besproken met de samenwerkingspartners. Onze ervaring leert dat dit een goed beginpunt is om in gesprek te gaan over hoe de samenwerking vorm krijgt en waar gezamenlijke en verschillende belangen zitten. Vanaf nu leggen we deze samenwerkingsafspraken vast op papier, zodat deze voor elke partij helder zijn. Dit doen we op een wijze die past bij de fase en de inhoud van de afspraken. Bij de overgang naar een volgende fase bekijken we de samenwerkingsafspraken gezamenlijk opnieuw, om te kijken of ze nog passen bij de volgende fase.

**Aanbeveling 3**
Tussentijds tijdig bij te sturen en/of te temporiseren als een project of de omstandigheden hierom vragen.

Er verandert veel in de projectomgeving van Buurtaanpak aardgasvrij-projecten; het zijn projecten in een onvoorspelbare (energie-)transitie. Mede daarom is er vervroegd gewerkt aan de Beleidsnota Warmte, die aan u ter besluitvorming voorligt. Hiermee zijn we beter voorbereid op de toekomst en geven we invulling aan de regierol die de gemeente krijgt in de warmtetransitie. Belangrijke veranderingen van de afgelopen tijd zijn bijvoorbeeld het ingaan Wet gemeentelijk instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en aanname van de Wet collectieve warmte (Wcw) door de tweede kamer.

Zoals in elke transitie, is het vooraf niet mogelijk precies te voorspellen welke omstandigheden in de toekomst vragen om het bijsturen of temporiseren van Buurtaanpak aardgasvrij-projecten. Daarom reflecteren we bij iedere faseovergang of de Buurtaanpak aardgasvrij-projecten de juiste koers hebben, gezien de omstandigheden. Als het nodig is om de koers bij te stellen, dan doen we dat. Zoals toegezegd informeren we uw raad hier tijdig over met de gebruikelijke instrumenten zoals de voortgangsrapportage of de verzamelbrief warmtetransitie en eventueel daarop aanvullend in separate brieven.

**Aanbeveling 4**
In structurele bekwaamheid en samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie en met externe partijen te investeren.

Zoals in het rekenkamerrapport ‘Gas terugnemen’ is beschreven, is er gedurende de uitvoering van het project Overvecht-Noord geïnvesteerd in kennisopbouw. Ook in de andere Buurtaanpak aardgasvrij-projecten is kennis opgedaan. De uitvoering van projecten wordt bijna uitsluitend door vaste collega’s gedaan, waarbij is geïnvesteerd in het opdoen en behouden van kennis. Daarnaast zijn we scherp op wat we niet weten en winnen we op tijd de benodigde expertise in. Vanuit het rijk hebben we structurele middelen voor capaciteit gekregen om de Buurtaanpak aardgasvrij-projecten uit te voeren.

In de reactie van het college op het rekenkamerrapport staat dat de woordkeuze ‘samenwerkingscompetenties’ niet concreet is ingevuld. Wij geven hier nu zelf invulling aan door het omgevingsmanagement strategischer in te vullen dan in het project Overvecht-Noord is gebeurd. De bestaande kennis wordt aangevuld met kennis van Strategisch Omgevingsmanagement (SOM). SOM is een beproefde methode om in projecten met grote belangen te sturen op een win-win situatie. Hierbij kunnen we putten uit de kennis die in het programma Samen Stad Maken aanwezig is.

Als laatste besteden we meer aandacht aan het leren in projecten. In de projectplannen van de Buurtaanpak aardgasvrij-projecten nemen we vanaf nu concrete leerdoelen op voor iedere fase.

Aan het einde van de fase evalueren we of we de leerdoelen hebben bereikt. De geleerde lessen nemen we mee in de andere Buurtaanpak aardgasvrij-projecten, zoals we nu ook leren van de lessen van Overvecht-Noord.

**Aanbeveling 5**
Zich als gemeente te houden aan de spelregels van de Regeling Risicovolle Projecten.

We houden ons aan de regeling risicovolle projecten. Het startdocument voor Overvecht-Noord aardgasvrij wordt in het 4de kwartaal van 2025 naar de raad gestuurd.